УДК 811.111+811.161.2]'255
http://orcid.org/0000-0001-9034-4170

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОГО ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО КОМПОНЕНТІВ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Ольховська А.С., канд. пед. наук (Харків)

Статтю присвячено проблемі побудови моделі формування особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів. Визначено поняття «модель», проаналізовано теоретичні засади її побудови, зокрема принципи та етапи такого процесу. Детально охарактеризовано структурні блоки розробленої моделі (цільовий, методологічний, організаційно-змістовий, оцінювальний, результативний) та умови ефективності формування інструментального та особистісного компонентів фахової компетентності, які виступають системоутворюючими елементами розробленої моделі.

Ключові слова: майбутні перекладачі, модель формування особистісного та інструментального компонентів, структура моделі, фахова компетентність.

Ольховская А.С. Модель формирования личностного и инструментального компонентов профессиональной компетентности будущих переводчиков. Статья посвящена проблеме построения модели формирования личностного и инструментального компонентов профессиональной компетентности будущих переводчиков. Приведено определение понятия «модель», проанализированы теоретические основы её построения, в частности принципы и этапы такого процесса. Детально охарактеризованы структурные блоки разработанной модели (целевой, методологический, организационно-содержательный, оценочный, результативный) и условия эффективности формирования инструментального и личностного компонентов профессиональной компетентности, которые выступают системообразующими элементами разработанной модели.

Ключевые слова: будущие переводчики, модель формирования личностного и инструментального компонентов, профессиональная компетентность, структура модели.

© Ольховська А.С., 2016

Olkhovska A.S. Model of Translation Competence Personal and Instrumental Components Formation in Teaching Future Translators and Interpreters. The article is devoted to the problem of developing a model of translation competence personal and instrumental components formation in teaching future translators and interpreters. Developing a model requires studying the basics of the modelling in pedagogy, in particular determining the meaning of the notion of "model", the principles and stages of its building. In the methodological literature the notion of "model" is defined as a complex of components which is identical to the object studied and which indirectly demonstrates its structure, content and interrelations among its components. The main principles of modelling include: visualization, definiteness and objectiveness. The stages of building a model are: structuring (singling out the main components of the model), arranging (creating the general structural scheme) and regulating (determining the guidance influence). Our model of translation competence personal and instrumental components formation in teaching future translators and interpreters was developed on the basis of the given definition of the notion of "model" and the principles and stages of the process of modelling and consists of the following structural components: set of aims, methodological set, set of organization and contents, evaluating set, set of result and conditions of effective translation competence personal and instrumental components formation. The last constitute the backbone elements of the model and include: 1) organization of the professional translators'/interpreters' training on the basis of the translation market demands; 2) development of the methodology of translation competence personal and instrumental components formation on the basis of the translation industry standards and the translator competence profile developed by the European Master's in Translation; 3) formation of the instrumental component in both translation and interpretation; 4) harmonious combination of instrumental component formation with the formation of translation/interpretation skills. The perspective of our research is to carry out further studies in the field of translation competence personal and instrumental components formation.

Key words: future translators and interpreters, model of personal and instrumental components formation, structure of the model, translation competence.

Постановка проблеми у загальному вигляді. З метою унаочнення концепції формування особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів слід побудувати чітку модель такого процесу, яка сприятиме забезпеченню ефективної його реалізації.

Метод моделювання знайшов широке застосування у педагогіці, адже дослідити певне педагогічне явище (об'єкт або процес) можливо лише шляхом його формалізації (схематизації та спрощення) таким чином, аби відстежити ті його характеристики, які відіграють ключову роль у дослідженні та підлягають вивченню, оцінюванню й управлінському впливу [11].

До того ж цей метод дозволяє об'єднати емпіричний та теоретичний компоненти наукового дослідження і виконує низку важливих функцій у педагогічному процесі, а саме: дескриптивну, яка полягає у поясненні досліджуваних явищ та процесів; дослідницьку, яка втілюється шляхом побудови гіпотез; прогностичну, яка відображає можливість передбачати майбутні властивості та стан систем, що моделюються; нормативну, яка дозволяє побудувати нормативний образ системи; пізнавальну, яка забезпечує розкриття сутності педагогічного явища; теоретичну, яка полягає в обґрунтуванні системних зв'язків; технологічну, яка має на меті опис основних умов функціонування педагогічної системи [7; 8; 9; 10; 16; 20].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням різних аспектів проблеми формування певних складових фахової компетентності перекладача з подальшою побудовою відповідних моделей займалися Н.М. Абабілова [1], Є.В. Беседіна [3], Т.В. Ганічева [6], Є.О. Червінко [19], проте проблема побудови моделі формування особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів і досі не була предметом окремого комплексного дослідження, що свідчить про її **актуальність**.

Метою статті є побудова та опис моделі формування особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів, що у свою чергу потребує вирішення низки **завдань**: 1) надати визначення поняття «модель» у педагогіці; 2) встановити принципи та етапи побудови моделі; 3) на основі встановлених принципів та етапів побудувати модель, визначивши її структурний склад та системоутворюючі елементи; 4) детально охарактеризувати кожний блок запропонованої моделі.

Виклад основного матеріалу. Ключовим поняттям методу моделювання є модель, яка у методичній літературі [15] визначається як сукупність компонентів, що є ідентичною досліджуваному об'єкту (тобто, у нашому випадку, процесу формування у майбутніх

перекладачів особистісного та інструментального компонентів перекладацької компетентності), та яка опосередковано демонструє його структуру, зміст і взаємозв'язки між його компонентами. До основних принципів моделювання, сформульованих дослідниками [2], належать: наочність (конструктивна, зображальна, знакова, символічна виразність моделі), визначеність (чітке виділення певних сторін вивчення), об'єктивність (незалежність проведення досліджень від особистісних уподобань дослідника). Виділено такі етапи побудови моделі: структуризацію (виділення основних складових моделі), композицію (створення загальної структурної схеми) та регламентацію (проектування керівних впливів) [5]. Виходячи із такого визначення та дотримуючись установлених етапів і принципів моделювання, у цій статті ми обґрунтуємо модель, яка є відображенням розробленої нами концепції формування у майбутніх перекладачів особистісного та інструментального компонентів перекладацької компетентності, детально розкривши структуру і зміст цієї моделі, а також взаємозв'язки між її компонентами.

Таким чином, запропонована нами модель формування особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів містить структурні блоки (цільовий, методологічний, організаційно-змістовий, оцінювальний, результативний) та умови ефективності формування інструментального та особистісного компонентів фахової компетентності, які виступають системоутворюючими елементами розробленої моделі. Схематично розроблену модель зображено на рис. 1.

Перейдемо до детального опису структурних компонентів розробленої нами моделі.

Цільовий блок є одним із основних компонентів моделі формування особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів, адже, як зазначають дослідники [9], саме від нього значною мірою залежить вибір змісту, методів, організаційних форм та засобів навчання. У процесі навчання на перекладацькому відділенні у студентів має сформуватися інструментальний компонент перекладацької компетентності, що виявляється у правильному відборі інструментальних засобів здійснення перекладацької діяльності як в усному, так і в письмовому

<table>
<tr><td rowspan="16">Умови ефективності формування інструментального та особистісного компонентів</td><td colspan="4">ЦІЛЬОВИЙ БЛОК</td></tr>
<tr><td colspan="4">Мета: формування інструментального та особистісного компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів</td></tr>
<tr><td colspan="4">МЕТОДОЛОГІЧНИЙ БЛОК</td></tr>
<tr><td colspan="4">Підходи: компетентнісний, діяльнісний</td></tr>
<tr><td colspan="4">ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЗМІСТОВИЙ БЛОК</td></tr>
<tr><td>Зміст</td><td colspan="2">Форми</td><td>Засоби</td></tr>
<tr><td>Формування декларативної та поведінкової складової особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності перекладача (спеціалізовані курси «Основи професійної майстерності перекладача» та «Чинники успішного працевлаштування перекладача за фахом»)</td><td colspan="2">Лекції, самостійна робота</td><td>Навчальні посібники «Основи професійної майстерності перекладача» та «Чинники успішного працевлаштування перекладача за фахом»</td></tr>
<tr><td>Формування процедурної складової інструментального компоненту фахової компетентності перекладача як в письмовому (спеціалізований курс «Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу»), так і в усному (спеціалізований курс «Сучасні перекладацькі технології. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері») перекладі</td><td colspan="2">Практичні заняття, самостійна робота</td><td>Навчальний посібник «Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері», розроблені методичні матеріали з розвитку перекладацьких навичок та вмінь із використанням системи автоматизації перекладу, надані в межах проекту CAT for GRAD, обладнання для синхронного перекладу в спеціалізованій лабораторії</td></tr>
<tr><td colspan="4">ОЦІНЮВАЛЬНИЙ БЛОК</td></tr>
<tr><td colspan="2">Параметри контролю</td><td colspan="2">Форми контролю</td></tr>
<tr><td colspan="2">Критерії сформованості особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності перекладача</td><td colspan="2">Контрольний переклад (усний, письмовий), виконання тестових завдань, складання сертифікаційного іспиту SDL Trados, анкетування</td></tr>
<tr><td colspan="4">РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ БЛОК</td></tr>
<tr><td colspan="4">Сформовані інструментальний та особистісний компоненти фахової компетентності майбутніх перекладачів</td></tr>
</table>

Рис. 1. Модель формування особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів

перекладі, правильному їх використанню у професійних цілях та здатності до подальшого самовдосконалення шляхом засвоєння нових технологій, які постійно з'являються на ринку, для здійснення перекладацької діяльності. Метою формування особистісної складової перекладацької компетентності є надання необхідних знань з її психофізіологічної, морально-етичної, фахово-соціальної складових і складової самовдосконалення [21] та розвиток практичних навичок і вмінь конкурентної поведінки на ринку перекладацьких послуг (укладання резюме і його розміщення на ресурсах із працевлаштування перекладачів, робота із замовниками, збереження здоров'я під час виконання професійної діяльності тощо).

Методологічний блок містить методологічні основи формування особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів, а саме підходи до навчання перекладу, положення яких покладено в основу нашого дослідження. У нашій роботі ми передусім зосереджуємося на положеннях компетентнісного підходу, відповідно до яких особистісний та інструментальний компоненти фахової компетентності перекладача посідають одне з провідних місць у структурі підготовки фахівця з перекладу та складаються з низки елементів, що підлягають обов'язковому формуванню в межах програми підготовки у ВНЗ [23]. Відповідно до засад діяльнісного підходу, фахова компетентність перекладача є сукупністю знань, умінь та настанов (*knowledge, skills and attitudes*) [24], а це означає, що для розробки засад формування у майбутніх перекладачів інструментального та особистісного компонентів слід установити, що саме вони повинні знати в межах згаданих компонентів (декларативні знання), вміти робити (процедурні знання) та як вони мають поводитися (поведінкові установки). Відповідно, навчання цих компонентів повинне передбачати розробку не тільки практичних (для забезпечення процедурної складової), але й теоретичних курсів (для забезпечення декларативної складової). Гармонійне поєднання практичного та теоретичного складників із дотриманням умов ефективності формування згаданих компонентів, у свою чергу, має забезпечити розвиток установчої складової (підвищення мотивації, зростання відповідальності при виконанні перекладацької діяльності тощо).

Організаційно-змістовий блок унаочнює зміст навчання поряд із його засобами та формами. Так, формування декларативної та поведінкової складової особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності перекладача здійснюється в межах спеціалізованих курсів «Основи професійної майстерності перекладача» та «Чинники успішного працевлаштування перекладача за фахом» на основі авторських навчальних посібників «Основи професійної майстерності перекладача» [12] та «Чинники успішного працевлаштування перекладача за фахом» [14], які й виступають засобами навчання. Оскільки згадані курси є теоретичними, відповідно формами навчання є лекції та самостійна робота студентів.

Формування процедурної складової інструментального компоненту фахової компетентності перекладача в письмовому перекладі відбувається в межах спеціалізованого курсу «Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу», а в усному перекладі – в межах спеціалізованого курсу «Сучасні перекладацькі технології. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері». Розроблені курси носять практичний характер, отже формами організації процесу навчання у цьому випадку є практичні заняття, які, безумовно, мають підкріплюватися ефективною самостійною роботою студентів. Засоби навчання включають: авторський навчальний посібник «Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері» [13]; розроблені методичні матеріали з розвитку перекладацьких навичок та вмінь із використанням систем автоматизації перекладу; системи автоматизації перекладу, надані в межах проекту CAT for GRAD [22]; обладнання для синхронного перекладу в спеціалізованій лабораторії.

Оцінювальний блок є невід'ємним компонентом моделі, до нього входять параметри контролю (критерії сформованості особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів) та форми контролю, які, у нашому випадку, мають наочно продемонструвати сформованість декларативної, процедурної та установчої складових досліджуваних компонентів. Відповідно, форми контролю включають: контрольний переклад (усний, письмовий) із використанням відповідних перекладацьких технологій (контроль процедурної складової), виконання тестових завдань, складання сертифікаційного іспиту Trados (контроль декларативної

складової), анкетування студентів (контроль установчої складової).

Результатом реалізації запропонованої моделі виступають сформовані інструментальний та особистісний компоненти фахової компетентності майбутніх перекладачів із досягненням коефіцієнту навченості не нижче 0,80 за шкалою В.П. Безпалька [4].

Ефективна реалізація моделі можлива лише завдяки дотриманню на усіх етапах навчання умов ефективності формування інструментального та особистісного компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів, які виступають системоутворюючими елементами розробленої моделі та передбачають:

1) організацію професійної підготовки перекладачів з урахуванням вимог ринку перекладацьких послуг;

2) розробку методики формування інструментального та особистісного компонентів перекладацької компетентності на основі стандартів перекладацької галузі та моделі професійного профілю перекладача (*translator competence profile*), розробленої в межах проекту EMT (*European Master's in Translation*);

3) забезпечення формування інструментального компоненту як у письмовому, так і в усному перекладі;

4) гармонійне поєднання формування інструментального компоненту з формуванням перекладацьких навичок та вмінь.

Запропонована модель формування особистісного та інструментального компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів має відповідати низці якісних характеристик [17; 18]. У нашому випадку модель відзначається: 1) концептуальністю, що реалізовано шляхом опори на компетентнісний та діяльнісний підходи; 2) структурованістю, що виявляється у чіткому та логічному виділенні її компонентів; 3) системністю, що втілюється завдяки взаємопов'язаності та взаємозумовленості компонентів; 4) керованістю, що досягається шляхом проектування процесу навчання, поетапної його діагностики та внесення необхідних коректив; 5) ефективністю, що виявляється у досягненні студентами необхідного рівня навченості; 6) відтворюваністю, що передбачає можливість застосування розробленої моделі в інших ВНЗ, де проводиться підготовка перекладачів, іншими суб'єктами освітнього процесу.

Висновки і перспективи. Таким чином, у цій статті ми наочно зобразили модель формування інструментального та особистісного компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів, у якій відображено структурно-функціональну взаємодію усіх компонентів моделі (цільовий, методологічний, організаційно-змістовий, оцінювальний, результативний) та умови ефективності формування інструментального та особистісного компонентів фахової компетентності. Усі компоненти розробленої моделі є взаємопов'язаними і взаємозумовленими та спрямовані на забезпечення оптимізації процесу формування інструментального та особистісного компонентів фахової компетентності майбутніх перекладачів. **Перспективу** досліджень вбачаємо у подальшому вивченні питань формування згаданих компонентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абабілова Н.М. Формування конкурентоздатності майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н.М. Абабілова. – Одеса, 2012. – 20 с.
2. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе. Его закономерные основы и методы / С.И. Архангельский. – М. : Знание, 1980. – 315 с.
3. Беседіна Є.В. Модернізація професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах диверсифікації університетської освіти : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / Беседіна Євгенія Володимирівна. – Ялта, 2010. – 330 с.
4. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
5. Бордовский Г.А. Управление качеством образовательного процесса / Г.А. Бордовский, А.А. Нестеров, С.Ю. Трапицын. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2001. – 359 с.
6. Ганічева Т.В. Методика навчання майбутніх філологів усного англомовного двостороннього перекладу у галузі прав людини : дис. … канд. пед. наук : 13.00.02 / Ганічева Тетяна Вікторівна. – К., 2008. – 395 с.
7. Дахин А.Н. Педагогическое моделирование / А.Н. Дахин. – Новосибирск : Изд-во НИПКиПРО, 2005. – 230 с.
8. Дуранов Е.М. Педагогический подход к преемственному обучению как системе / Е.М. Дуранов, П.А. Михайлов // Пути повышения эффективности обучения в школе : сб. науч. тр. – Челябинск, 1977. – С. 3–11.

9. Задорожна І.П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною комунікативною компетенцією : дис. … доктора пед. наук : 13.00.02 / Задорожна Ірина Павлівна. – Київ, 2012. – 457 с.
10. Кондратьева Л.Л. Моделирование профессиональной деятельности в системе практических занятий / Л.Л. Кондратьева, Г.В. Лазутина, Е.И. Пронин // Содержание, формы и методы обучения в высшей и средней школе : сб. науч. ст. – М., 1985. – Вып. 4. – С. 12–23.
11. Лодатко Є.О. Моделювання в педагогіці: точки відліку [Електронний ресурс] / Є.О. Лодатко // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010. – № 1. – Режим доступу : http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010 _st_2/.
12. Ольховська А.С. Основи професійної майстерності перекладача : [навч. посібник для студ. ВНЗ за спеціальністю «Переклад» (англійська мова)] / А.С. Ольховська. – Харків : Вид-во ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 132 с.
13. Ольховська А.С. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері : [навч. посібник для студ. ВНЗ за спеціальністю «Переклад» (англійська мова)] / А.С. Ольховська. – Харків : Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 152 с.
14. Ольховська А.С. Чинники успішного працевлаштування перекладача за фахом : [навч. посібник для студ. ВНЗ за спеціальністю «Переклад» (англійська мова)] / А.С. Ольховська. – Харків : Вид-во ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. – 116 с.
15. Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков) / [сост. Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин]. – СПб. : Златоуст, 1999. – 472 с.
16. Фридман Л.Н. Наглядность и моделирование в обучении / Л.Н. Фридман. – М. : Знание, 1984. – 79 с.
17. Харченко Л.Н. Инновационно-коммерческая деятельность преподавателя современного вуза / Л.Н. Харченко. – М. : Директ-Медиа, 2014. – 280 с.
18. Харченко Л.Н. Концепция программы подготовки преподавателя высшей школы / Л.Н. Харченко. – М. : Директ-Медиа, 2014. – 234 с.
19. Червінко Є.О. Методика навчання майбутніх філологів усного послідовного перекладу з української мови англійською з використанням перекладацького скоропису : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання: германські мови» / Є.О. Червінко. – К., 2014. – 22 с.
20. Черниш В.В. Теоретико-методичні засади формування у майбутніх учителів професійно орієнтованої англомовної компетенції в говорінні :

дис. … доктора пед. наук : 13.00.02 / Черниш Валентина Василівна. – Київ, 2015. – 483 с.
21. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності / Л.М. Черноватий. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – С. 176–177.
22. CAT for GRAD [Electronic resource]. – Available from : http://cat.chocandtalk.com.
23. Competences for professional translators, experts in multilingual and multimedia communication. EMT expert group [Electronic resource]. – Way of access : http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/emt/key_documents/emt_competences_translators_en.pdf.
24. Rodríguez-Inés P. Assessing Competence in Using Electronic Corpora in Translator Training / P. Rodríguez-Inés, A.H. Albir // Global Trends in Translator and Interpreter Training: Mediation and Culture. – London : Continuum International Publishing Group, 2012. – P. 96–126.

REFERENCES

Ababilova, N.M. (2012). Formuvannia konkurentozdatnosti maybutnikh perekladachiv u protsesi profesiinoi pidhotovky. [Competitiveness building for future translators and interpreters in the course of professional training]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odessa: SUNPU named after K.D. Ushynsky [in Ukrainian].

Arhangelskiy, S.I. (1980). *Uchebniy protsess v vysshey shkole. Ego zakonomernye osnovy i metody [Educational process in higher educational establishments. Its patterns and methods]*. Moscow: Znanie [in Russian].

Azimov, Je.G., Shhukin, A.N. (1999). *Slovar metodicheskikh terminov (teoriya i praktika prepodavaniya yazykov) [Dictionary of methodological terms (theory and practice of language teaching]*. St. Petersburg: Zlatoust [in Russian].

Besedina, Ye.V. (2010). Modernizatsiya profesiynoyi pidhotovky maybutnikh perekladachiv v umovakh dyversyfikatsii universytetskoi osvity. [Modernizing professional training of future translators and interpreters under conditions of diversification of university education]. *Candidate's thesis.* Yalta: RVNZ "KHU" [in Ukrainian].

Bespalko, V.P. (1989). *Slagaemye pedagogicheskoy tekhnologii [Components of pedagogical technology]*. Moscow: Pedagogika [in Russian].

Bordovskiy, G.A., Nesterov, A.A. and Tryapitsyn, S.Yu. (2001). *Upravlenie kachestvom obrazovatelnogo processa [Quality management of the educational process]*. St. Petersburg: Izd-vo RGPU im. A.I. Gercena [in Russian].

CAT for GRAD. Available at: http://cat.chocandtalk.com.

Chernovatyi, L.M. (2013). *Metodyka vykladannia perekladu yak spetsialnosti [Methodology of teaching translation as profession].* Vinnytsya: Nova Knyha [in Ukrainian].

Chernysh, V.V. (2015). Teoretyko-metodychni zasady formuvannya u maybutnikh uchyteliv profesiyno oriyentovanoi anhlomovnoi kompetentsii v hovorinni [Theoretical and methodological foundations for building professionally oriented competence in English speaking in future teachers]. *Doctor's thesis.* Kyiv: KNLU [in Ukrainian].

Chervinko, Ye.O. (2014). Metodyka navchannya maybutnikh filolohiv usnoho poslidovnoho perekladu z ukrainskoi movy anhliys'koyu z vykorystannyam perekladats'koho skoropysu [Methodology of teaching prospective philologists consecutive interpreting from Ukrainian into English with the application of interpreter's shorthand]. *Candidate's thesis.* Kyiv: KNLU [in Ukrainian].

Competences for professional translators, experts in multilingual and multimedia communication. EMT expert group. Available at: http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/emt/key_documents/emt_competences_translators_en.pdf.

Dakhin, A.N. (2005). *Pedagogicheskoe modelirovanie [Pedagogical modelling].* Novosibirsk: Izd-vo NIPKiPRO [in Russian].

Duranov, E.M. and Mikhailov, P. A. (1977). Pedagogicheskiy podkhod k preemstvennomu obucheniyu kak sisteme [Pedagogical approach to the continuity of education as a system]. *Puti povysheniya efektivnosti obucheniya v shkole [Ways of increasing efficiency in the school]*, pp.3-11 [in Russian].

Fridman, L.N. (1984). *Naglyadnost i modelirovanie v obuchenii [Visualization and modelling in teaching].* Moscow: Znanie [in Russian].

Hanicheva, T.V. (2008). Metodyka navchannya maibutnikh filolohiv usnoho anhlomovnoho dvostoronnoho perekladu u haluzi prav lyudyny [Methods of teaching English bilateral interpreting in the sphere of human rights to future philologists]. *Candidate's thesis.* Kyiv: KNLU [in Ukrainian].

Kharchenko, L.N. (2014a). *Innovatsionno-kommercheskaya deyatelnost prepodavatelya sovremennogo vuza [Innovative and commercial activities of the instructor of the modern higher educational establishment].* Moscow: Direkt-Media [in Russian].

Kharchenko, L.N. (2014b). *Koncepciya programmy podgotovki prepodavatelya vysshey shkoly [Concept of the training program for instructors of higher educational establishments].* Moscow: Direkt-Media [in Russian].

Kondratyeva, L.L., Lazutina, G.V. and Pronin, E.I. (1985). Modelirovanie professionalnoy deyatelnosti v sisteme prakticheskikh zanyatiy [Modelling of the professional activity in the system of practical knowledge].

Soderzhanie, formy i metody obuchenija v vysshej i srednej shkole [Content, forms and methods of teaching in the higher educational establishments], 4, pp. 12-23 [in Russian].

Lodatko, Ye.O. (2010). Modeliuvannia v pedahohitsi: tochky vidliku [Modelling in pedagogy: benchmarks]. *Pedahohichna nauka: istoriia, teoriia, praktyka, tendentsii rozvytku [Pedagogical science: history, theory, practice, trends of development]*, 1. Available at: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010 _st_2/ [in Ukrainian].

Olkhovska A.S. (2013). *Osnovy profesiynoyi maisternosti perekladacha [Translator's/interpreter's professional skills basics].* Kharkiv: Publishing House of V. N. Karazin Kharkiv National University [in Ukrainian].

Olkhovska A.S. (2014). *Synkhronnyi pereklad u suspilno-politychnii sferi [Simultaneous Interpreting in social and political spheres].* Kharkiv: Publishing House of V. N. Karazin Kharkiv National University [in English and Ukrainian].

Olkhovska A.S. (2016). *Chynnyky uspishnoho pratsevlashtuvannya perekladacha za fakhom [Factors of translator's/interpreter's successful employment].* Kharkiv: Publishing House of V. N. Karazin Kharkiv National University [in English and Ukrainian].

Rodriguez-Ines, P. and Albir, A.H. (2012). Assessing Competence in Using Electronic Corpora in Translator Training. *Global Trends in Translator and Interpreter Training: Mediation and Culture.* London: Continuum International Publishing Group, pp. 96-126.

Zadorozhna, I.P. (2012). Teoretyko-metodychni zasady orhanizatsii samostiinoi roboty maibutnikh uchyteliv z ovolodinnia anhlomovnoiu komunikatyvnoiu kompetentsieiu [Theoretical and methodological foundations of future teachers' self-study work organization on acquiring communicative competence in English]. *Doctor's thesis.* Kyiv: KNLU [in Ukrainian].